

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΛΑΡΙΩΝΑΣ: ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΜΦΙΒΟΛΙΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΣΥΓΚΛΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ

Κατόπιν αιτήματος του Συνοδικού Τμήματος Εκκλησίας και Κοινωνίας και των ΜΜΕ ο Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας, Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας παρουσίασε μερικό απολογισμό δράσεως του έτους 2015 και μίλησε για το έτος που έρχεται.

– Σεβασμιώτατε, κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς του 2015 διεξάχθησαν πανηγυρικοί εορτασμοί με αφορμή την χιλιετία από της κοιμήσεως του Αγίου και Ισαποστόλου Πρίγκηπα Βλαδιμήρου. Με απόφαση της 20^{ης} Ιανουαρίου 2014 του Αγιωτάτου Πατριάρχου Κυρίλλου συγκροτήθηκε Επιτροπή για τους εορτασμούς της σημαντικής επετείου της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας. Κατά τη συνεδρία της 24^{ης} Δεκεμβρίου 2015 η Ιερά Σύνοδος εξήρε το έργο της και εξέφρασε ευχαριστίες σε όλους, συμπεριλαμβανομένου και του προσώπου Σας, όσοι συμμετείχαν στην προπαρασκευή και τη διεξαγωγή των πανηγυρικών εκδηλώσεων. Ποιες είναι οι εκτιμήσεις Σας για το έτος του Πρίγκηπα Βλαδιμήρου;

– Η συγκροτηθείσα με την ευλογία του Αγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας και Πασών των Ρωσικών Κυρίλλου Οργανωτική Επιτροπή επιτέλεσε μεγάλο έργο. Την συναποτελούσαν εκπρόσωποι των εκκλησιαστικών θεσμών της Ρωσίας, της Λευκορωσίας και της Ουκρανίας. Είναι ευχάριστο ότι οι αδελφοί μας Ουκρανοί όχι μόνο μετείχαν στις εργασίες της Οργανωτικής Επιτροπής, αλλά και προσέφεραν τα μάλα στο σχεδιασμό των εκδηλώσεων πανεκκλησιαστικών, διά του οποίου οι εορτασμοί προσέλαβαν κοινό χαρακτήρα.

Στα πλαίσια του ιωβηλαίου ο Αγιώτατος Πατριάρχης μας πραγματοποίησε επίσκεψη στη Λευκορωσία, όπου διεξάχθησαν οι μεγάλης κλίμακος πανηγυρικοί εορτασμοί, στους οποίους συμμετείχε και η αντιπροσωπεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Πολωνίας.

Για τη συμμετοχή στους εορτασμούς μεταξύ 26 και 28 Ιουλίου στη Μόσχα αφίχθησαν αντιπροσωπείες όλων των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών. Ο Αγιώτατος Πατριάρχης μας εγκαινίασε το αναστηλωμένο Παρεκκλήσιο Αγίου Πρίγκηπα Βλαδιμήρου στα γραφεία της επαρχίας Μόσχας και ανήμερα της εορτής, στις 28 Ιουλίου, προεξήρχε της Θείας Λειτουργίας στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Σωτήρος Χριστού Μόσχας, συλλειτουργησάντων Ιεραρχών και κληρικών του Πατριαρχείου Μόσχας και των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Στις 27 Ιουλίου στο Κίεβο τελέσθηκε η πλέον καθιερωμένη πανηγυρική δοξολογία ενώπιον του ανδριάντος του Αγίου Βλαδιμήρου στον ομώνυμο λόφο και αμέσως μετά οι χιλιάδες συμμετάσχοντες των εορτασμών έν πομπή μετέβησαν στην Λαύρα των Σπηλαίων του Κιέβου, όπου ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Ονούφριος τέλεσε αγρυπνία και την επομένη, ανήμερα της εορτής, προεξήρχε της Θείας Λειτουργίας συλλειτουργησάντων Ιεραρχών της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας και των Ορθοδόξων Εκκλησιών Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Πολωνίας και Τσεχίας και Σλοβακίας.

Στον τόπο βαπτίσεως του Πρίγκηπα Βλαδιμήρου στην Κριμαία την ημέρα μνήμης αυτού επίσης

ετελέσθη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Βλαδιμήρου Χερσονήσου, όπου πριν την έναρξη της Θείας Μυσταγωγίας έφθασε η λιτανεία με τιμία λείψανα του Αγίου Πρίγκηπα Βλαδιμήρου.

Με την ευλογία του Αγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου επετειακές εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια ολόκληρου του έτους πραγματοποιήθηκαν και σε διάφορες Ιερές Μητροπόλεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας, των οποίων προεξήρχαν μόνιμα μέλη της Ιεράς Συνόδου. Προσωπικά έχω επισκεφθεί τις Ιερές Μητροπόλεις Πριαμούργιε, Παραθαλασσίας και Ταταρστάν.

Περισσότερες από 30 χιλιάδες διαφορετικές εκδηλώσεις, μεταξύ των οποίων οι λιτανείες, οι θείες ακολουθίες, τα φόρουμ, οι διαλέξεις και οι μαθητικοί διαγωνισμοί έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της χρονιάς στις επαρχίες της Ρωσικής Εκκλησίας. Τα θεολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας διοργάνωσαν συνέδρια με θέμα τον Πρίγκηπα Βλαδίμηρο και το ρόλο του στην πολιτιστική επιλογή του Ανατολικού Σλαβικού κόσμου. Το Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών Σπουδών Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος, του οποίου τυγχάνω Πρύτανης, με συμμετοχή των κορυφαίων ειδικών επιστημόνων ασχολουμένων με την παρακαταθήκη του Αγίου Πρίγκηπα Βλαδιμήρου από τη Ρωσία, την Ουκρανία και τη Λευκορωσία και λοιπές χώρες του εξωτερικού, διοργάνωσε διεθνή επιστημονική τριημερίδα με τίτλο «Ο Πρίγκηπας Βλαδίμηρος. Πολιτιστική επιλογή», την έναρξη της οποίας κήρυξε ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος και ο Πρόεδρος της Κρατικής Δούμας κ. Σ. Ναρύσκιν.

Κατά τη διάρκεια της χρονιάς τα τιμία λείψανα του Αγίου Πρίγκηπα Βλαδιμήρου μεταφέρθηκαν συνολικά σε 80 πόλεις της Κεντρικής Ρωσίας, της περιοχής του Βόλγα, στο Κουμπάν, στη Σιβηρία και την Άπω Ανατολή, στη Λευκορωσία, όπου τα προσκύνησαν περισσότεροι από 850 χιλιάδες πιστοί.

Στα πλαίσια των εορτασμών στις επαρχίες της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας πραγματοποιήθηκαν 50 τελετές καταθέσεως θεμελίου λίθου των Ιερών Ναών και Παρεκκλησίων Αγίου Βλαδιμήρου και εγκαινιάσεις των ομώνυμων Ιερών Ναών και Παρεκκλησίων. Έχουν ανεγερθεί τρία μνημεία του Αγίου. Στις 3 Νοεμβρίου στην πλατεία Borovitskaya Μόσχας ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος πραγματοποίησε τελετή καταθέσεως του θεμελίου λίθου στην θέση, όπου θα ανεγερθεί μνημείο του Αγίου Πρίγκηπα Βλαδιμήρου.

Θέλω να επισημάνω ότι οι επετειακές εκδηλώσεις διεξάχθησαν όχι μόνο στο κανονικό έδαφος της Ρωσικής Εκκλησίας αλλά και στις επαρχίες και ενορίες στο εξωτερικό, όπου την ημέρα μνήμης του Αγίου τελέσθησαν πανυγηρικές θείες ακολουθίες και εκδηλώσεις με αφορμή την επέτειο. Η Διεύθυνση των ιδρυμάτων εξωτερικού του Πατριαρχείου Μόσχας σε συνεργασία με το Rossotrudnichestvo κατά τη διάρκεια της χρονιάς διοργάνωσε και διεξήγαγε περίπου 150 εκδηλώσεις σε 54 χώρες του κόσμου, όπου υπάρχουν και δρουν κοινότητες των Ρώσων ομογενών καθώς και περίπου 50 θεματικές εκδηλώσεις στην ΚΑΚ και τις χώρες της Βαλτικής. Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Πολωνίας και η έν Αμερική Ορθόδοξη Εκκλησία φέτος τίμησαν με ειδικές εκδηλώσεις της μνήμη του Αγίου Βλαδιμήρου.

Χάρη σε όλα αυτά, όπως τόνισε κατά τη συνεδρία της 24^{ης} Δεκεμβρίου της Ιεράς Συνόδου ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος, ο Άγιος Πρίγκηπας λες και πάλι επισκέφθηκε το λαό του και αισθανθήκαμε ότι είναι παρών στη ζωή μας.

– Κατά την άποψή Σας, ποια είναι η θρησκευτική κατάσταση στην Ουκρανία; Οι εκτιμήσεις Σας σχετικά με τη θέση των πιστών της κανονικής Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας σήμερα;

- Εκτός Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, η οποία απολαμβάνει καθεστώς ευρείας αυτονομίας και υπάγεται στο Πατριαρχείο Μόσχας και αναγνωρίζεται από όλες τις κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες, στην Ουκρανία υπάρχουν και μερικά σχισματικά μορφώματα χωρίς καμία αναγνώριση από κανένα. Εφόσον η κανονική Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας δεν στηρίζει την εμφύλια σύρραξη και πρεσβεύει την ειρήνη, δέχεται επιθέσεις από τις ακραίες πολιτικές δυνάμεις στην Ουκρανία. Επωφελούμενοι σχετικά οι τοπικοί σχισματικοί, το λεγόμενο Πατριαρχείο Κιέβου, με υποστήριξη των ακραίων αρπάζουν Ιερούς Ναούς από τους Ορθόδοξους χριστιανούς στην Ουκρανία. Με βάση τους πλαστούς τίτλους ιδιοκτησίας των ακινήτων, εκδιώκουν τους πιστούς μας από τους Ναούς και χαρακτηρίζουν τις ενέργειες τους αυτές ως «οικειοθελή προσχώρηση» των Ορθόδοξων κοινοτήτων στο σχίσμα. Οι τοπικοί ακραίοι εθνικιστές και ενίοτε και οι τοπικές αρχές στηρίζουν όλα αυτά.

Ιδιαίτερη απήχηση πρόσφατα είχε το περιστατικό στο χωριό Ptichya του νομού Ρόβνο, όπου οι πιστοί της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ουκρανίας (δύο ιερείς και μερικές γυναίκες) εγκλωβισμένοι από τους σχισματικούς μέσα στο Ναό μέρες έμειναν χωρίς φαγητό και νερό. Πληροφορηθείς σχετικά ο Σέρβος Πατριάρχης Ειρηνάιος απέστειλε Γράμμα προς τον Αγιώτατο Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κύριλλο και τον Μητροπολίτη Κιέβου και Πάσης Ουκρανίας Ονούφριο, όπου καταδίκασε απερίφραστα τις ληστρικές πράξεις των σχισματικών.

Αυτή τη στιγμή στο χωριό Ptichya επικρατεί γαλήνη και καταβάλλονται προσπάθειες να πεισθούν οι σχισματικοί να κτίσουν τον δικό τους Ναό και όχι να αρπάξουν εκείνο των άλλων.

Συνολικά σήμερα στην Ουκρανία οι σχισματικοί έχουν αρπάξει περισσότερους από 30 Ιερούς Ναούς με την κατάσταση να είναι άκρως ανησυχητική. Είναι σημαντικό η εμφύλια σύρραξη, η οποία δίχασε τώρα τη χώρα, να μην μετεξελιχθεί σε διομολογιακή σύγκρουση με εντελώς απρόβλεπτες συνέπειες.

- Στην αρμοδιότητα του Τμήματος Εξωτερικών Σχέσεων περιήλθαν και πάλι θέματα του διαθρησκειακού διαλόγου. Αυτό ποια σημασία έχει για Σας;

- Όταν ο εντός Ρωσίας διαθρησκειακός διάλογος έπαυσε πλέον να είναι μέσα στις αρμοδιότητες του ΤΕΕΣ, το Τμήμα μας δραστηριοποιήθηκε ενεργά για την διεύρυνση του διαλόγου με το Ισλάμ και τις άλλες θρησκείες στο εξωτερικό. Παρά ταύτα ήταν αδύνατο παρά να διατηρήσουμε καλές επαφές με οπαδούς των παραδοσιακών θρησκειών εντός Ρωσίας. Έχω επισκεφθεί επανειλημμένως το Ταταρστάν, όπου είχα επικοινωνίες με εκπροσώπους του Ισλάμ και επίσης είχα τακτικές συναντήσεις με ηγέτες του Ισλάμ και του Ιουδαϊσμού στη Μόσχα. Το 2013 στα πλαίσια του ΤΕΕΣ έχει συγκροτηθεί Τομέας Διαθρησκειακών Επαφών με αρμοδιότητα την κατ'ανάγκη διατήρηση σχέσεων με τις Ισλαμικές και Ιουδαϊκές κοινότητες τόσο εκτός όσο και εντός Ρωσίας. Κατά διαστήματα διαπιστώνετο, όπως δεν έπρεπε, η διασταύρωση αρμοδιοτήτων με αποτέλεσμα την παρεμπόδιση του έργου. Πολλές φορές οι ηγέτες των άλλων θρησκειών απευθύνονταν στο Τμήμα μας, αλλά αναγκαστικά τους παραπέμπαμε στον άλλο συνοδικό όργανο, κάτι το οποίο τους δημιουργούσε εντύπωση ότι είναι ανεπιθύμητοι σε μας.

Το Διαθρησκειακό Συμβούλιο της Ρωσίας (ΔΣΡ) με έτος ιδρύσεως το 1998 είναι ένα κοινωνικό όργανο, όπου εκπροσωπούνται οι τέσσερις κορυφαίες θρησκευτικές παραδόσεις της Ρωσίας: ο Ορθόδοξος χριστιανισμός, το Ισλάμ, ο Βουδισμός και ο Ιουδαϊσμός. Κατά την ίδρυσή του ΔΣΡ συμπρόεδρος του διατελούσε ο τότε Πρόεδρος του ΤΕΕΣ και σήμερα Αγιώτατος Πατριάρχης Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κύριλλος. Σήμερα η κατάσταση είναι όπως και στην αρχική φάση και την Εκκλησία στο Διαθρησκειακό Συμβούλιο της Ρωσίας εκπροσωπεί και πάλι ο επικεφαλής του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας.

Επίσης μέλη του ΔΙΣΡ είναι: ο Αρχιεπίσκοπος της Ρωσίας Μπερλ Λαζάρ, ο Αρχιεπίσκοπος της Ρωσίας Αντόλφ Σαγιέβιτς, ο Αρχιεπίσκοπος Μόσχας Ζηνόβιος Κόγκαν, ο Πρόεδρος της Κεντρικής Πνευματικής Διοικήσεως Μουσουλμάνων της Ρωσίας, Αρχιμουφτής, Σεΐχ-ουλ Ισλάμ Ταλγκάτ Τατζουντίν, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Μουφτήων της Ρωσίας, Μουφτής και Σεΐχης Ραβίλ Γκαίνουτνίν, ο Πρόεδρος του Συντονιστικού Συμβουλίου Μουσουλμάνων του Βορείου Καυκάσου Ισμαήλ Χατζή Μπερντίγιεφ, ο επικεφαλής της παραδοσιακής Βουδιστικής κοινότητας Ρωσίας Pandido Xambo lama Damba Ayusheyev.

Χρόνια πλέον γνωρίζω τα μέλη του ΔΣΡ και είναι δύσκολο να υπερεκτιμηθεί η προσφορά τους στη διαθρησκειακή ειρήνη. Χαίρομαι που κατ'αυτή τη χαλεπή εποχή, όταν είναι ανάγκη να πράξουμε ακόμη πολλά για τη διαθρησκειακή σταθερότητα στη χώρα μας, θα μπορέσω να συνεργάζομαι μαζί τους μέσα από στενότερες επαφές.

– Σεβασμιώτατε, ποιο είναι το πρόγραμμα των αμέσως προσεχών επισκέψεων του Αγιωτάτου Πατριάρχου στο εξωτερικό;

– Κατά τη συνεδρία της 24^{ης} Δεκεμβρίου 2015 η Ιερά Σύνοδος παρέπεμψε στην κρίση της μελούσης να συνέλθει εντός ολίγου Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας το θέμα της αγιοκατατάξεως μίας σπουδαίας εκκλησιαστικής μορφής της Ρωσικής Διασποράς Αρχιεπισκόπου Μπογκουτσάρωφ Σεραφείμ Σόμπολεφ, ο οποίος ενταφιάσθηκε στην κρύπτη του Ρωσικού Ναού στη Σόφια. Εάν γίνει η αγιοκατάταξη, τότε την ημέρα κοιμήσεως του Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ, στις 26 Φεβρουαρίου 2015, υπάρχει ενδεχόμενο ο Αγιώτατος Πατριάρχης να επισκεφθεί την πρωτεύουσα της Βουλγαρίας για να συμμετάσχει στις κοινές με την Ορθόδοξη Εκκλησία της Βουλγαρίας πανηγυρικές εκδηλώσεις με αφορμή την καταχώρηση στις δέλτους του Αγιολογίου του νέου αγίου. Ο Αγιώτατος Πατριάρχης Βουλγαρίας Νεόφυτος έχει ήδη αποστείλει το προσκλητήριο, όπου τονίζει ότι την αγιοκατάταξη του Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ «την αναμένει η σύσσωμη Ορθόδοξη Εκκλησία της Βουλγαρίας, διότι η τιμή του Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ Σόμπολεφ στη Βουγαρία τυγχάνει παλλαϊκή».

Ιδιαίτερη σημασία για την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας έχει και η επέτειος χιλιετίας της παρουσίας Ρώσων μοναχών στο Άγιον Όρος. Οι πανηγυρικές εκδηλώσεις θα πραγματοποιηθούν τόσο στη Ρωσία, όσο και στο Αγιώνυμο Όρος. Στα πλαίσια αυτά ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος προβλέπεται να μεταβεί στο Άγιον Όρος.

Επίσης ο Προκαθήμενος της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας δέχθηκε επανειλημμένως προσκλήσεις από τις αρχές της Κούβας να επισκεφθεί τη χώρα αυτή. Ο Κουβανός ηγέτης Ραούλ Κάστρο ήταν ο πρώτος αρχηγός ενός ξένου κράτους με τον οποίο είχε συνάντηση ο Αγιώτατος Πατριάρχης αμέσως μετά την ανάρρησή του στον Πατριαρχικό Θρόνο Μόσχας. Στις 8 Μαΐου του τρέχοντος έτους ο Προκαθήμενος της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας είχε τελευταία κατά σειρά συνάντηση με τον κ. Ρ. Κάστρο. Η επίσκεψη του Αγιωτάτου Πατριάρχου στο Νησί της ελευθερίας θα πραγματοποιηθεί, του Θεού συνεργούντος, τον Φεβρουάριο του προσεχούς έτους και θα είναι ένα σημαντικό βήμα για την στερέωση σχέσεων της Ρωσικής Εκκλησίας και των Κουβανικών αρχών καθώς και των λαών των χωρών μας. Σημειωτέον ότι αυτές οι σχέσεις εκ παραδόσεως είναι φιλικές.

Το 2008 ως Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων ο Αγιώτατος Πατριάρχης πραγματοποίησε επίσκεψη στην Κούβα και είχε συναντήσεις με την ηγεσία της χώρας και το Κουβανικό κοινό. Αυτή όμως η επίσκεψή του θα είναι η πρώτη από τότε που ανέλαβε Προκαθήμενος.

Στο πρόγραμμα υπάρχουν και άλλες επισκέψεις στο εξωτερικό, αλλά η μορφή τους και οι

ημερομηνίες δεν έχουν ακόμα προσδιορισθεί επακριβώς.

– Σεβασμιώτατε, πάμε για το τελευταίο ερώτημα. Ποιές είναι οι προοπτικές συγκλήσεως της Πανορθόδοξου Συνόδου;

– Όπως είναι γνωστό η Σύναξη Προκαθημένων των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών του 2014 αποφάσισε τη σύγκληση της Πανορθόδοξου Συνόδου στην Κωνσταντινούπολη το 2016 με μια σημαντική διευκρίνιση «έκτός άπρόοπτου». Το πρόγραμμα προέβλεπε ότι τα υπολειπόμενα δύο χρόνια θα είχαμε επιμεληθεί, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις θα είχαμε και ξαναγράψει, το σεβαστό μέρος των σχεδίων συνοδικών κειμένων, πολλά εκ των οποίων είναι ξεπερασμένα πλέον, λόγω παρελεύσεως τριάντα περίπου ετών από τη στιγμή που συνετάχθησαν.

Δυστυχώς η αναθεώρηση των κειμένων προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς με αποτέλεσμα εκ των οχτώ θεμάτων με τα οποία ήταν να ασχοληθεί η Σύνοδος, μόνο επί των τριών προς το παρόν έχουμε καταλήξει σε πλήρη συμφωνία, ενώ σχετικά με τα υπόλοιπα το έργο δεν ολοκληρώθηκε. Παράλληλα από την ημερήσια διάταξη έχει αφαιρεθεί τόσο σπουδαίο για την ιεροκανονική νομική συνείδηση θέμα ως τρόπος ανακηρύξεως του αυτοκεφάλου, παρόλο που το βασικό και ουσιώδες μέρος του κειμένου αυτού είχε προ πολλού συμφωνηθεί.

Αυτή τη στιγμή οι κατά τόπους Εκκλησίες δεν έχουν συμφωνήσει για την ενιαία κατανόηση ως προς τον τρόπο λειτουργίας της Πανορθόδοξου Συνόδου και τον Κανονισμό αυτής. Η Ειδική Διορθόδοξος Επιτροπή, η οποία συνήλθε πρόσφατα για να συζητήσει τα ως άνω θέματα, αναγκάστηκε να διακόψει το έργο αυτής λόγω μη επιτεύξεως της ομοφωνίας.

Μέχρι σήμερα έχουν μείνει αναπάντητα και πολλά εκ των ερωτημάτων, τα οποία έθεσε στα Γράμματά του προς τον Παναγιώτατο Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίο ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος, και έχουν σχέση με την προπαρασκευή της Συνόδου.

Επιπλέον υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το ενδεχόμενο συγκλήσεως της Πανορθόδοξου Συνόδου την ώρα που οι ορισμένες κατά τόπους Εκκλησίες δεν έχουν λύσει τη διαφορά τους, ενώ ο Προκαθήμενος της Ορθόδοξου Εκκλησίας Τσεχίας και Σλοβακίας δεν έχει αναγνωρισθεί το αξίωμά του από ορισμένες Ορθόδοξες Εκκλησίες, χωρίς να πούμε για την άκρως ασταθή πολιτική κατάσταση παγκοσμίως.

Ταυτόχρονα θέλω να τονίσω ότι, παρά τις εμφανείς δυσκολίες στην πορεία προπαρασκευής της Πανορθόδοξου Συνόδου, η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας πάντοτε συμμετείχε και εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργώς στην προσυνοδική διαδικασία. Όσον δε αφορά τις συγκεκριμένες ημερομηνίες συγκλήσεως αυτής, κατά τη γνώμη μου είναι πρόωρα ακόμα να μιλήσουμε περί αυτών.